

Gotlands kommun

Stadsarkitektkontoret
Klosterplan 2
621 81 Visby

Yttrande om översiktsplan för vindkraft på mellersta och norra Gotland inklusive vattenområdena

Inledning

Målet för utbyggnaden av vindkraften är att skapa en uthållig produktion av el och komma bort från beroendet av kärnkraft. Även om vindkraftproduktion generellt kan anses bättre än kärnkraftproduktion ska även utbyggnad av vindkraft ske med iakttagande av försiktighetsprincipen. Energifrågan är en nationell angelägenhet som bör ha en nationell strategi. I beslutet måste det även framgå att ett definitivt stopp av utbyggnaden i vissa områden skall kunna ske om de negativa effekterna på naturvärden visas bli stora.

Det finns uppenbara konflikter med en omfattande utbyggnad av vindkraft. Den hittillsvarande utbyggnaden har ofta lokaliserats på ett sätt som medfört betydande intrång i natursköna områden. Resultatet har blivit att den positiva attityden till vindkraft redan förändrats. Om den fortsatta lokaliseringen av vindkraft medför att andra viktiga opåverkade områden exploateras kommer det att försämra allmänhetens attityd till vindkraften ytterligare och försvåra möjligheterna för fortsatt utbyggnad. Det är olyckligt och onödigt.

I planeringsprocessen för var man ska placera vindkraftsparken kan man inte enbart ta hänsyn till naturreservat och andra skyddade områden, eftersom endast en liten del av skyddsvärd natur är skyddad. Även värdefulla områden som inte har reservatsskydd måste beaktas i planeringsprocessen och undantas från utbyggnad.

Även om vindkraftsutbyggnad är den mest miljömässigt acceptabla energiframställningen får den inte ske på bekostnad av att värdefull natur skadas. Lokaliseringar måste föregås av noggranna undersökningar av hur naturmiljön påverkas. De utredningar som gjorts hittills har ofta varit för översiktliga eller bristfälliga.

Utbyggnaden kostar pengar varför det är rimligt att man även avsätter tillräckligt med pengar till ordentliga undersökningar så att kunskapen om naturvärdena och eventuella negativa följder säkert kan belysas. Det har inte skett hittills.

Att bygga vindkraftverk längs Gotlands kuster är ett dåligt utnyttjande av naturresurser.

På Gotland har kusterna varit befriade från bebyggelse, vilket har varit gynnsamt för växt- och fågellivet och skapat en ovärderlig tillgång för människor att uppleva natur. Ett enastående värde som har internationell betydelse för naturvård och friluftsliv.

Östersjön har utsatts för människans påfrestningar länge och behöver skyddas. Sjöfart, jordbruk och fiske medför negativa effekter för Östersjön. Med målinriktat arbete kan Östersjön tillfriskna. Vindkraftverk i havet kan medföra ytterligare belastning på Östersjöns ekosystem. Det saknas tillräckliga kunskaper om eventuella vindkraftsutbyggnadens inverkan på naturmiljön.

I planen nämns om havsbaserade verk att en negativ inverkan på havsbotten är förväntad. Anmärkningsvärt är dock att man därefter nämner att det bör jämföras med de skador som uppstår vid trålning. Negativa effekter som orsakas av en verksamhet kan inte vara argument för en annan. Hur det marina djurlivet i övrigt påverkas är okänt. En annan negativ effekt kan komma av den båttrafik som underhåll och reparation innebär.

En undersökning utförd av Gotlands Ornitologiska förening har gjorts under sommaren, där ornitologer frågats om synen på vindkraftsparken vid Näsudden. Sammanlagt har 27 personer intervjuats och en sammanställning visar på följande:

Antalet besök i området har minskat eller helt uteblivit sedan vindkraften byggts ut. Man anser att området har förlorat i värde efter utbyggnaden och besöker istället andra områden på ön som ännu är oexploaterade.

Att man kan ana några häckande fågelarters nedgång och tycker att det är beklagligt att ingen större undersökning av effekterna presenterats.

Att man är besviken på att man förvandlat värdefull obebyggd natur till ett industriområde, dessutom utan att ordentliga undersökningar gjorts innan utbyggnaden eller utvärderingar därefter.

Att kommunen inte tagit ansvar för naturen, utan överlåtit till exploatörerna som inte med självklarhet har varken kunskap eller intresse i skyddandet av natur.

Att man är orolig för att andra områden på Gotland kommer att bebyggas på liknande sätt och därmed förlora sitt naturvärde.

De som upplevt området innan utbyggnaden har svarat att området inte längre är ett utflyktsmål, att de endast besöker Näsudden ibland och då kortvarigt, eller nästan aldrig. De yngre och de som inte upplevt området obebyggt har inte möjlighet att jämföra med tidigare besök, men de flesta säger dock att de hellre besöker andra områden framför Näsudden p.g.a. vindkraftsverken. Endast två av de tillfrågade säger att antalet besök inte ändrats p.g.a. vindkraften. Samtliga ornitologer är positiva till nya miljövänligare energikällor, och de flesta räknar vindkraft som sådan. Merparten har uttryckt oro för att hänsyn inte tas till Gotlands unika natur.

På Näsudden förekommer fågelkollisioner med vindkraftverk. Ingen undersökning av omfattningen har presenterats varför det är svårt att analysera den totala effekten. Dock kan nämnas att flera fynd av skadade fåglar, främst brutna vingar har setts. Och av kollision dödade har kungsörn, ormvråk, rödbena, vitkindad gås, knölsvan, grågås, gråtrut m.fl. hittats i området. Man måste ha i åtanke att landområdet är stort och till stor del bevuxen med enbuskar varför tillfälliga genomsök av döda fåglar är svårt och inte med säkerhet ger en rättvisande bild. Dessutom finns det gott om räv som kan tänkas släpa iväg kadaver. En större undersökning bör genomföras.

De utpekade områden i planen

I vissa områden saknas tillräckliga kunskaper om naturvärdena och generellt saknas kunskap om hur en exploatering kommer att påverka naturen i olika områden. Därför måste ordentliga oberoende undersökningar göras innan planen antas, där exploatörerna svarar för kostnaderna.

1. Myrområdet vid Lummelunda

Det finns redan befintliga verk placerade i varsin ända av planens utbyggnadsområde. I norr och söder har ett mindre område markerats som "icke lämpliga utbyggnadsområden". Skälet anges inte i planen men från ornitologiskt håll är de välkända (kungsörnsrevir). Kungsörn är med i EU's fågeldirektiv och ingår i gruppen NT (hänsynskrävande). Dessvärre har någon hänsyn inte tagits till örnarnas jaktmarker som till stor del omfattas av den föreslagna ytan. Här finns stora risker med kollision och störning. Gotlands stora kungsörnsstam och växande havsörnsstam är internationellt värdefullt och får inte riskera att skadas. Att endast avstycka små boplatz-ytor där utbyggnad ej skall ske är en kosmetisk åtgärd och ger inte ett gott skydd. Stora områden, lämpliga för häckning, jakt och övervintrande örnar måste vara fria från vindkraftsverk för att örnstammarna inte skall skadas. I området finns även kornknarr vilken är med i EU-fågeldirektiv som hotad (EN) och även med i världsrodlisan (IUCN), och hotas vid en exploatering. Andra viktiga arter som förekommer i området och skulle riskeras vid en utbyggnad är fjällvråk (NT), blå kärrhök (sårbar, VU EU's fågeldirektiv), vaktel (VU), storspov och raphöna (NT). En utbyggnad i området strider mot starka naturvårdsintressen.

2. Myren vid Hangvar

Innan utbyggnad måste undersökningar av naturvärden göras eftersom det saknas tillräckliga kunskaper.

3. Området vid Storugns stenhäntering

Innan utbyggnad måste undersökningar av naturvärden göras eftersom det saknas tillräckliga kunskaper.

4. Området vid Smöjens gamla stenbrott

Innan utbyggnad måste undersökningar av naturvärden göras eftersom det saknas tillräckliga kunskaper.

5. Havsområdet norr om Östergarnslandet

Området som är föreslaget som vindkraftspark ligger inom sträckleder för flyttande fågel. Här passerar åtskilliga tusental sträckande fåglar varje år, främst under höst och vår men den totala omfattningen är ännu okänd. Under hela året är området också rikt på stationära fåglar. Betydande antal hos dagsträckande arter förekommer känt hos gäss, lommar, måsfåglar och änder. Nattsträckets omfattning är okänt, men är troligtvis betydande. Av sträckstudier i andra områden med vindkraft har endast ett fåtal verk funnits och knappa resurser lagts ned för studierna. Okunskapen är skäl nog för att man avsätter resurser till ordentliga studier. I samrådsbeslutet omnämns kort att oljeläckage sällsynt kan förekomma. Det nämns även att ett verk (dock ej vilken storlek på verket) innehåller 155 l olja. Den föreslagna etableringen av vindkraft tillhör kategorin "större utbyggnadsområde" där antalet är fler än 50 verk.

Riskerna med haveri och oljeläckage ökar rimligen med antalet verk. Oljespill i området kan få betydande konsekvenser för fågellivet. Båttrafiken som t.ex. underhåll kräver nämns inte i planen, men den kommer sannolikt att vara omfattande och måste tas med i beräkningarna. Gotlands största koloni med tobisgrissla finns på närliggande Östergarnsholm och hur den marina miljön påverkas kan ha stor betydelse för kolonin i framtiden.

I planförslaget nämns i en mening att "kunskapsnivån dock är låg vad det gäller vad som finns på botten och vad effekten blir vid en exploatering". En utbyggnad strider mot starka naturvårdsintressen.

Furilden

Enligt planen kan en mindre utbyggnad ske på Furilden utöver den som redan finns. Tidigare har sagts att det ej får ske och något skäl till nuvarande inställning presenteras ej. Enligt länsstyrelsen (samrådsyttrande 1995-06-02) är Furilden att betrakta som "olämpligt för vindkraftsutbyggnad från allmän naturvårdssynpunkt".

Med anledning av ovanstående föreslår GOF:

Att innan planen antas måste ordentliga undersökningar genomföras.

#Att som minimum ställa samma krav på belysning av påverkan vid vindkraftsexploatering som om utbyggnaden varit av annan industriell verksamhet.
#Att vindkraftsutbyggnad ej kan ske vid område 1 och område 5 (myrområdet vid Lummelunda och havsområdet norr om Östergarnslandet).

Att område 2, 3 och 4 måste noggrant undersökas innan planen antas och beslut om tillstånd för exploatering kan ske.

#Att det skall finnas möjlighet att stoppa eventuell utbyggnad om det visar sig att negativa effekter uppstår på naturvärden.

Marie Janson
Fågelskyddsgruppen
Gotlands Ornitologiska förening
förening

Bimbi Ollberg
Ordförande
Gotlands Ornitologiska